

Datum/uur vergadering: 19/03/2026 – 13u00
Deelnemers: Ine Kempen, Elke Schoeters, Lynn Byns
Verontschuldigd: /

Inhoud

1	Status actiepunten vorige beoordeling	3
1.1	Overzicht (uit verslag vorig jaar).....	3
2	Omgevingsanalyse met kansen en bedreigingen	3
2.1	Provincie	3
3	Interne en externe tendensen en uitdagingen, met kansen en bedreigingen	4
3.1	Kansen	4
A.	Pluimvee op de kaart in de Provincie Antwerpen	4
B.	Nauwere samenwerking tussen proefcentra via AGHRANT	6
3.2	Bedreigingen	6
A.	Trendbreuk landbouwbeleid.....	6
B.	Negatief maatschappelijk beeld landbouw	6
3.3	Samenvatting en conclusie kansen & bedreigingen	7
3.4	Stakeholdersanalyse	7
A.	Stakeholdersanalyse provincie	7
B.	Aanvullingen entiteit	7
4	Milieuaspectenanalyse, met kansen en bedreigingen.....	8
4.1	Significante aspecten	8
5	Omgevingsvergunning - deel milieu.....	8
5.1	Stand van zaken en conclusies	8
6	Milieudoelstellingen.....	9
6.1	Doelstellingen uit provinciale meerjarenplan	9
6.2	Klimaatplan 2030	9
6.3	Duurzaam aankopen	9
A.	Doelstelling.....	9
B.	Stand van zaken en conclusies	9
6.4	Biodiversiteit	10
A.	Doelstelling.....	10
B.	Stand van zaken en conclusies	10
6.5	Milieutechnieken op punt stellen.....	10
A.	Doelstelling.....	10
B.	Stand van zaken en conclusies	10
6.6	Duurzaamheid en milieu uitdragen/implementeren in de sector	10
A.	Doelstelling.....	10
B.	Stand van zaken en conclusies	10
7	Milieuprestaties interne milieuzorg	11
7.1	Overzicht	11
7.2	Gasverbruik.....	12
7.3	Elektriciteitsverbruik	13
7.4	Waterverbruik	15
8	Milieuaudits en milieurondgangen	16

8.1	Gecombineerde audit: interne ISO audit - milieurondgang.....	16
8.2	Externe ISO audit.....	16
9	Samenvatting werking ISO 14001-systeem	17
9.1	Overzicht	17
10	Conclusies en actiepunten beoordeling.....	18
10.1	Conclusies.....	18

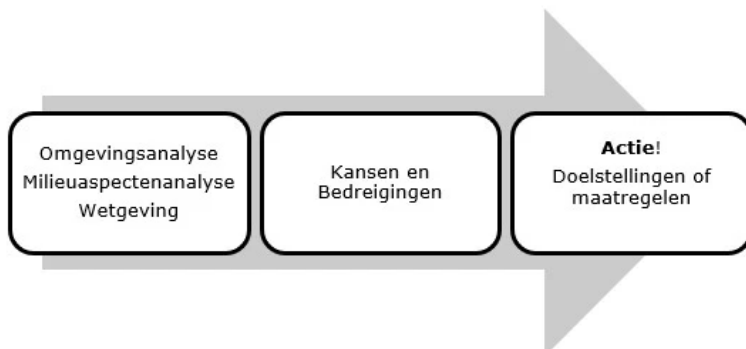
1 Status actiepunten vorige beoordeling

1.1 Overzicht (uit verslag vorig jaar)

Het overzicht dat we de voorgaande jaren opmaakten, hebben we herzien (zie puntje 10: Samenvatting werking ISO 14001-systeem)

2 Omgevingsanalyse met kansen en bedreigingen

2.1 Provincie

Link naar de [meest relevante maatschappelijke trends voor de provincie, met kansen en bedreigingen](#).

Samenvatting kansen en bedreigingen provincie - meerjarenplan 2026-2031:

KANSEN	BEDREIGINGEN
Kans 1: (Meer behoefte aan) toegankelijke open groene ruimte	Bedreiging 1: Druk op beschikbare/open ruimte
Kans 2: Focus op beleidsthema's waarop provincie het verschil kan maken (maatschappelijke impact)	Bedreiging 2: veranderend bestuurlijk landschap (regioverming, decentralisatie, schaalvergroting)
Kans 3: Businessmodel opzetten voor de (datagedreven) ondersteuning van lokale besturen	Bedreiging 3: Verruwing van de samenleving
Kans 4: Bevolkingstoename en economische evoluties zorgen voor kansen voor provinciaal technisch onderwijs	Bedreiging 4: Mediatisering, desinformatie en fake news
Kans 5: Klimaatadaptatie: nood aan water/droogte-beleid en kans om zelf energie op te wekken	Bedreiging 5: Geen geschikt personeel meer kunnen rekruteren
	Bedreiging 6: Oplopende ICT-kosten en ICT-veiligheid

De in het **vet gedrukte kansen en bedreigingen**, zijn diegene die we binnen onze eigen entiteit zien als mogelijke kansen en bedreigingen om om te zetten naar relevante acties.

3 Interne en externe tendensen en uitdagingen, met kansen en bedreigingen

De werking van het Proefbedrijf Pluimveehouderij kadert in de organisatiebrede **omgevingsanalyse** die werd gemaakt op het niveau van de Provincie Antwerpen (tvv legislatuur 2025-2030). In dit document worden de maatschappelijke trends en kansen en bedreigingen in beeld gebracht.

3.1 Kansen

A. Pluimvee op de kaart in de Provincie Antwerpen

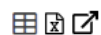
- De gemiddelde veebezetting voor de pluimveesector in de Provincie Antwerpen is gestegen op 10 jaar tijd, dit is vooral bepaald door het sterk stijgende aantal in de vleeskuikensector (zie fig.1 en fig.2)
  - Het aantal startende *landbouwbedrijven* is vrij stabiel gebleven op 10 jaar tijd en stijgt zelfs licht sinds 2021
  - Het aantal stoppende *landbouwbedrijven* is terug in stijgende lijn

Het gemiddeld aantal kippen in Antwerpen (Prov.) bedroeg in het jaar 2014 9.779.389 kippen en in 2024 13.718.971 kippen. Sinds 2014 zien we dus een toename met 40,3%, terwijl er in het Vlaams Gewest een toename is met 32,9% (van 31.182.338 naar 41.433.037 kippen) (zie tabel 8.8 en tabel 8.9).

Tabel 8.8 | Evolutie aanwezigheid van kippen (2014 en 2024)

	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
2014	9.779.389	31.182.338
2024	13.718.971	41.433.037

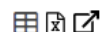
Bron: VLM | provincies.incijfers.be

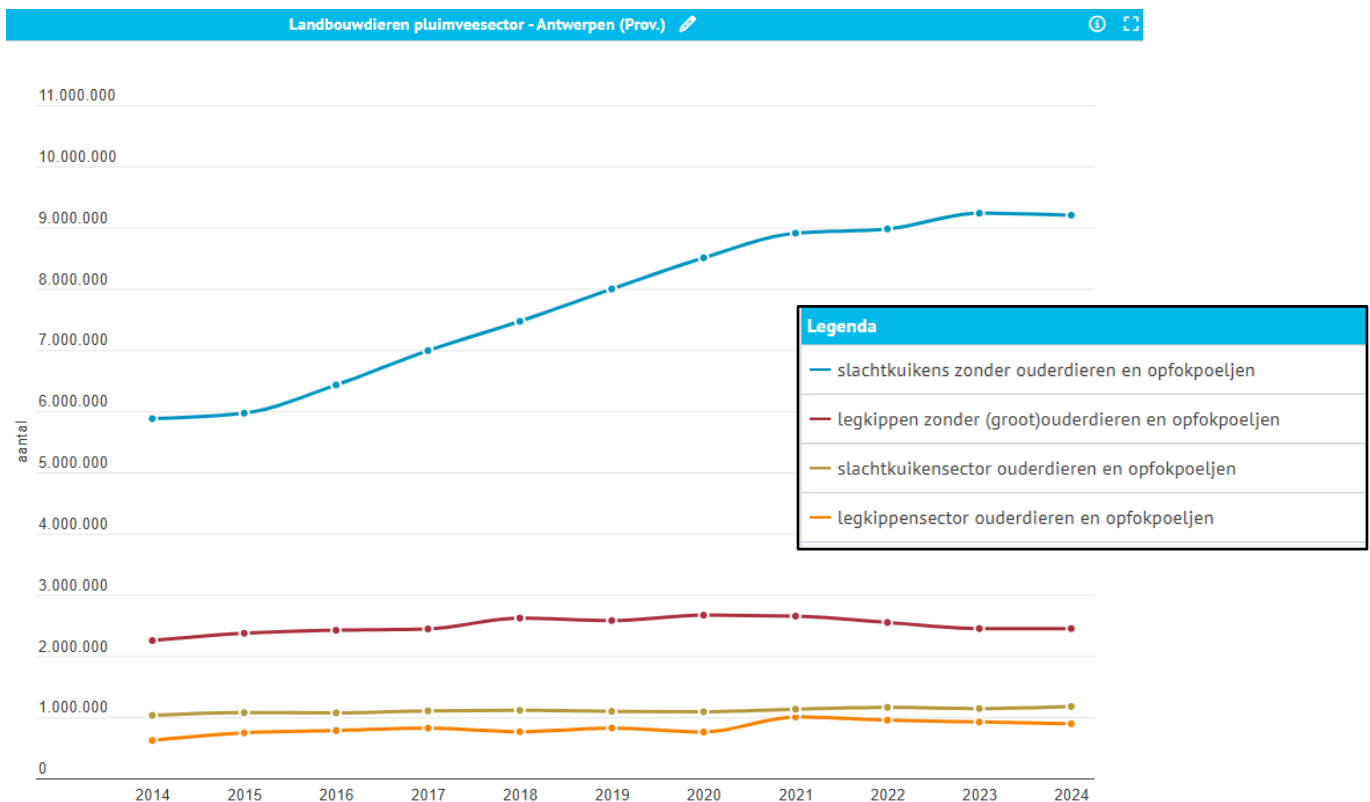
Tabel 8.9 | Evolutie kippen (procentuele groei, 2024 t.o.v. 2014)

	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
2024	40,3	32,9

Bron: VLM | provincies.incijfers.be

Figuur 1 Veebezetting pluimvee Provincie Antwerpen (1)

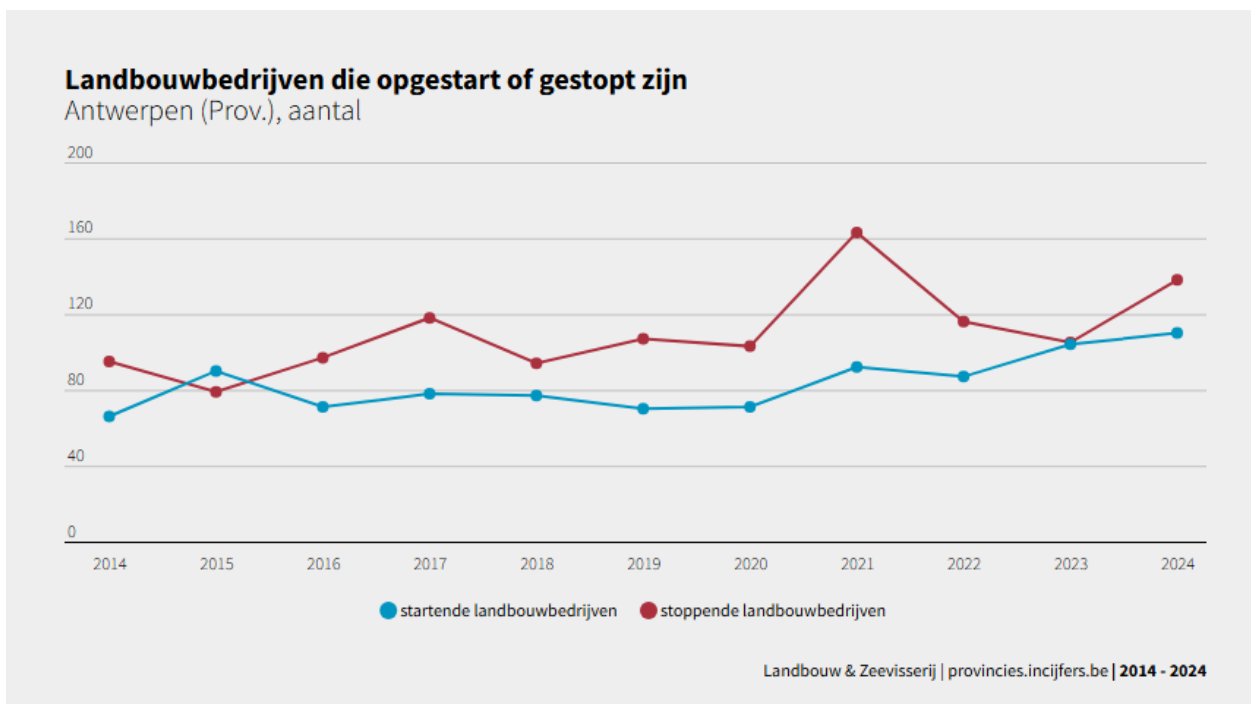

Figuur 2 Veebezetting pluimvee Provincie Antwerpen (2)

Landbouwdieren pluimveesector - Antwerpen (Prov.)				
	slachtkuikens zonder ouderdieren en opfokpoeljen	legkippen zonder (groot)ouderdieren en opfokpoeljen	slachtkuikensector ouderdieren en opfokpoeljen	legkippensector ouderdieren en opfokpoeljen
2014	5.876.958	2.252.001	1.030.335	620.095
2015	5.967.238	2.371.371	1.073.482	744.122
2016	6.428.056	2.420.437	1.070.737	781.827
2017	6.989.635	2.441.713	1.101.726	821.310
2018	7.468.358	2.619.756	1.111.390	762.523
2019	7.996.490	2.579.028	1.096.495	822.919
2020	8.505.654	2.667.237	1.087.859	757.192
2021	8.908.568	2.651.608	1.131.177	1.002.453
2022	8.977.466	2.547.880	1.160.007	951.956
2023	9.234.782	2.447.848	1.141.205	921.133
2024	9.202.443	2.448.644	1.174.921	892.963

Eenheid: aantal

Bron: Vlaamse Landmaatschappij - Gemeentestatistieken | provincies.incijfers.be

Figuur 3 Opstartende of stoppende landbouwbedrijven

Gerelateerd aan:

1. Kans 5: Klimaatadaptatie: nood aan water/droogte-beleid en kans om zelf energie op te wekken

2. Kans 3: Businessmodel opzetten voor de (datagedreven) ondersteuning van lokale besturen

- ⇒ De stijgende gemiddelde veebezetting in de pluimveesector (meer dieren per bedrijf of per stal) kan op het eerste gezicht een risico voor milieu en klimaat lijken. Maar vanuit klimaatadaptatie kan het ook kansen creëren, zoals:
- **Efficiënter gebruik van infrastructuur** => investeringen in **klimaatbestendige stallen** zoals betere isolatie tegen hittegolven, geautomatiseerde ventilatie en koeling, systemen voor waterrecuperatie
  - **Investering in technologische innovatie** => gebruik zonnepanelen op grote staldaken, warmterecuperatie uit ventilatielucht (bv. warmtewisselaar), waterzuiveringsinstallatie,...
  - **Efficiënter mestbeheer** => gecentraliseerde mestverwerking
  - **Professioneel risicobeheer** => gebruik maken van datagestuurde managementtools en vernieuwende monitoringssystemen (zoals bv. gedragsmonitoring via camera's voor vroege detectie gezondheids- of welzijnsproblemen)

Bron: <https://provincies.incijfers.be/>

B. Nauwere samenwerking tussen proefcentra via AGHRANT

Het praktijkonderzoek van Hooibeekhoeve, Proefbedrijf Pluimveehouderij, Proefstation voor de Groenteteelt en Proefcentrum Hoogstraten geven samen met de sector een aanzet om onderzoek op te starten vanuit de noden, rekening houdend met het gegeven beleidskader én de globale uitdagingen. De input van de sector wordt gegeven via de technische comités, adviesraden, raden van bestuur, maar ook via onder andere feedback op studiedagen. (Bron: https://www.provincieantwerpen.be/sites/koe-pelsite/files/2025-10/landbouwvisie_provincie_antwerpentot2024.pdf)

Gerelateerd aan:

1. Kans 2: Focus op beleidsthema's waarop provincie het verschil kan maken (maatschappelijke impact)

- ⇒ Door intensere samenwerking tussen de proefcentra kunnen kennis, onderzoek en praktijkervaring sneller worden gedeeld en toegepast in de landbouwsector.
- Onderzoek rond klimaatadaptatie bundelen (bv. hittestress in de veeteelt)
  - Duurzame technieken sneller testen en verspreiden (bv. hergebruik kuiswater)
  - Onderzoek rond emissiereductie om maatschappelijke uitdagingen rond luchtkwaliteit, waterkwaliteit en biodiversiteit aan te pakken (bv. Rammonia)
  - Een betrouwbare voedselzekerheid garanderen aan de burger
  - Transparanter tonen op welke manier de landbouw aan verduurzaming doet om zo het vertrouwen van de samenleving in de landbouw te versterken

3.2 Bedreigingen

A. Trendbreuk landbouwbeleid

In december 2024 werd een nieuwe deputatie geïnstalleerd voor de provincie Antwerpen met een bestuursakkoord voor 2025–2030. Hieruit vloeide een provinciaal meerjarenplan dat inzet op duurzaamheid, landbouw en lokale participatie.

Gerelateerd aan:

1. Bedreiging 2: veranderend bestuurlijk landschap (regiovorming, decentralisatie, schaalvergroting)

- ⇒ De focus op het landbouwbeleid is op zich iets positiefs voor de landbouwsector maar als onderzoekscentrum kan dit ook een bedreiging vormen. De trendbreuk kan leiden tot hogere verwachtingen rond snelheid, toepasbaarheid en impact van onderzoek, waardoor ons bedrijf onder druk komt te staan om sneller resultaten te leveren dan haalbaar of mogelijk is.

B. Negatief maatschappelijk beeld landbouw

Er heerst over het algemeen een negatief maatschappelijk beeld over de landbouw algemeen. Complexe landbouwthema's worden soms eenzijdig, vereenvoudigd of sensationeel voorgesteld in de (sociale) media wat kan leiden tot negatieve beeldvorming over landbouwers.

“Agribashing” is een fenomeen dat geregeld opduikt; deze term verwijst naar “het systematisch negatief belichten of bekritisieren van de landbouwsector. Dit kan variëren van verbale aanvallen en kritiek op werkwijzen tot fysieke inbraken op boerderijen” (bron: <https://agribashing.be/>).

Gerelateerd aan:

1. Bedreiging 4: Mediatisering, desinformatie en fake news

⇒ Mediatisering, desinformatie en fake news te verspreiden over de landbouwsector, kan leiden tot:

- verlies aan maatschappelijk draagvlak voor landbouw
- psychologische druk op landbouwers
- negatieve invloed op beleid door publieke druk
- minder interesse van jongeren om in de sector te werken

We kunnen deze bedreiging dan wel weer als een kans zien omdat ze de landbouwsector stimuleert om transparanter te communiceren en informeren naar de stakeholders toe. Op deze manier kan er meer dialoog ontstaan tussen boer en burger en wordt er geïnvesteerd in correcte informatieverbreiding.

3.3 Samenvatting en conclusie kansen & bedreigingen

KANSEN	BEDREIGINGEN
<ul style="list-style-type: none"> • Pluimvee op de kaart in de Provincie Antwerpen	<ul style="list-style-type: none"> • Trendbreuk landbouwbeleid
<ul style="list-style-type: none"> • Nauwere samenwerking tussen proefcentra via AGHRANT	<ul style="list-style-type: none"> • Negatief maatschappelijk beeld landbouw

Als we naar de landbouw in de Provincie Antwerpen kijken voor het jaar 2025, kunnen we zeggen dat er een aantal positieve tendensen te zien waren maar dat er ook nog steeds sprake is van bepaalde uitdagingen.

Eind 2024 werd er voor de Provincie Antwerpen een nieuwe gedeputeerde Landbouw aangewezen, Jinnih Beels. Als beleidsmaker zonder landbouwachtergrond, heeft ze in 2025 de tijd gemaakt om de landbouwsector beter te leren kennen door verschillende bedrijfsbezoeken te doen – waaronder een bezoek aan ons Proefbedrijf Pluimveehouderij – én door in gesprek te gaan met landbouwers. Op die manier probeert ze de noden en bezorgdheden van de landbouw in kaart te brengen om aan de slag te gaan met de enorme uitdagingen waar deze sector voor staat, nu én in de toekomst.

Als Proefbedrijf Pluimveehouderij geloven we sterk in de toekomst en groeikansen van de landbouwsector en blijven we investeren in praktijkgericht onderzoek dat de transitie naar een duurzame en economisch performante pluimveesector ondersteunt.

[Link naar de omgevingsanalyse op organisatieniveau: omgevingsanalyse](#)

3.4 Stakeholdersanalyse

A. Stakeholdersanalyse provincie

Link naar de [organisatiebrede stakeholdersanalyse](#).

B. Aanvullingen entiteit

De belangrijkste stakeholders voor onze entiteit zijn:

Pluimveehouders	Proefbedrijf Pluimveehouderij voert praktijkonderzoek en doet aan kennisuitwisseling om de Vlaamse en Europese pluimveesector te ondersteunen in de uitbouw van toekomstgerichte bedrijven
Sectororganisaties	In samenwerking met sectororganisaties kunnen we de pluimveehouders informeren en weten we welke problematieken actueel zijn en dus vooraan op onze onderzoeks-agenda moeten worden geplaatst
Brede pluimveesector	Proefbedrijf Pluimveehouderij zet in op onderzoek naar duurzame technieken samen met de innovatieve pluimveesector

Federale en Vlaamse overheidsdiensten	Proefbedrijf Pluimveehouderij tracht adviezen te formuleren voor het beleid
Andere onderzoeksinstituten en universiteiten	Samen met andere onderzoeksinstituten en universiteiten zijn we in staat projecten uit te werken en uit te voeren om te werken aan een toekomstgerichte pluimveehouderij. Samen met hen kunnen we over de grenzen heen ook de Europese pluimveehouders bereiken
Studenten in landbouwopleidingen	Studenten in landbouwopleidingen zijn de landbouwers van de toekomst. Door hen te informeren en stageplaatsen aan te bieden, trachten we hen warm te maken voor een boeiende sector
Omwonenden van pluimveebedrijven	In ons onderzoek werken we aan een duurzame pluimveehouderij. Dit heeft een rechtstreeks effect op de omwonenden van deze pluimveebedrijven
Milieuorganisaties en de burger	Milieuorganisaties en de burgers worden steeds kritischer; dit heeft een impact op de eisen die aan onze pluimveehouders worden gesteld en de voorwaarden die we meenemen in ons onderzoek. Hiermee willen we het boer-burger-contact herstellen.

4 Milieuaspectenanalyse, met kansen en bedreigingen

Link naar milieuaspectenanalyse: [F_PV_Milieuaspectenanalyse_2026.xlsx](#)

4.1 Significante aspecten

Overzicht significante milieuaspecten voor dit jaar met actie:

Significante milieuaspecten (=bedreigingen of kansen uit milieuaspectenanalyse)	Actie: doelstelling of maatregel die hieraan gekoppeld is (kans)
Gebruik en opslag gassen en gevaarlijke producten (excl. Brandstofverdelinstallatie) - Grondstoffenverbruik	26PV01 Duurzaam werken - actie 3
Infrastructuur (excl onderhoud) - Ruimtegebruik	26PV04 Provinciale doelstellingen: bijdragen aan het klimaatplan 2030 - actie 2 + 3
Infrastructuur (excl onderhoud) - Biodiversiteit	26PV05 Provinciale doelstellingen: biodiversiteitsbeleid integreren in de eigen werking - actie 3
Projectonderzoek - Invloed op derden	26PV03 Duurzaamheid en milieu uitdragen/implementeren in de sector - actie 4
Kennisdeling en advies op maat - Invloed op derden	26PV03 Duurzaamheid en milieu uitdragen/implementeren in de sector - actie 2, 3 en 4
Dagelijks beheer stallen - Luchtemissie	26PV04 Bijdragen klimaatplan - actie 1
Dagelijks beheer stallen - Waterverbruik en -emissie	26PV04 Bijdragen klimaatplan - actie 1
Dagelijks beheer stallen - Elektriciteitsverbruik	26PV04 Bijdragen klimaatplan - actie 1
Dagelijks beheer stallen - Geurhinder	26PV04 Bijdragen klimaatplan - actie 1
Dagelijks beheer stallen - Grondstoffenverbruik	26PV04 Bijdragen klimaatplan - actie 1

5 Omgevingsvergunning - deel milieu

5.1 Stand van zaken en conclusies

In 2030 vervalt de omgevingsvergunning van het Proefbedrijf. Landbouwers zullen in deze tijden bij het aanvragen van vergunningen voor projecten die stikstofuitstoot veroorzaken, moeten voldoen aan strengere vereisten en mogelijks compenserende maatregelen moeten treffen om de effecten op het milieu te minimaliseren. Daarnaast kan de procedure van vergunningverlening langer duren vanwege de noodzaak van een zorgvuldige beoordeling van de stikstofeffecten.

Om hierop voorbereid te zijn, is een eerste brainstormsessie hierover binnen het kader van het Masterplan al gebeurd. Dit thema werd verder besproken en opgevolgd in 2024.

Binnen het masterplan werd in 2024 de inventaris van alle gebouwen op de site opgemaakt. Ook werd er gekeken naar de bouwfysische en exploitatieanalyse van deze gebouwen. Zo wordt in het voorjaar van 2025 de beschrijving van de huidige situatie op de site afgerond. In 2025 zijn de toekomsttrajecten theoretisch en budgettair uitgewerkt. Deze bestaan uit 6 trajecten:

1. Bioveiligheid, operationele organisatie, opslag en ontharding
2. Circulaire renovatie kantoorgebouw
3. Circulaire water- en energie-inrichting voor de hele site
4. Renovatie bestaande pluimveestallen
5. Nieuwe vleeskippenstal
6. Nieuwe flexibele pluimveestal

6 Milieudoelstellingen

Het Proefbedrijf heeft 5 hoofddoelstellingen vooropgesteld waaraan we continu willen blijven werken:

1. Duurzaam werken
2. Milieutechnieken op punt stellen
3. Duurzaamheid en milieu uitdragen/implementeren in de sector
4. Provinciale doelstellingen: bijdragen aan het klimaatplan 2030
5. Provinciale doelstellingen: biodiversiteitsbeleid integreren in de eigen werking

Deze vijf doelstellingen zijn reeds geïntegreerd in lopende projecten.

[Link naar milieudoelstellingen: F_PV_Milieudoelstellingen_2026.xlsx](#)

6.1 Doelstellingen uit provinciale meerjarenplan

Voor 2025 is het meerjarenplan 2020-2025 nog geldig. Voor onze entiteit (EVAP) is dit niet van toepassing.

6.2 Klimaatplan 2030

We leveren binnen onze eigen bedrijfsvoering en projectwerking een bijdrage aan het Klimaatplan 2030.

[Link naar doelstelling: 26PV04 => "Provinciale doelstellingen: bijdragen aan het klimaatplan 2030"](#)

6.3 Duurzaam aankopen

A. Doelstelling

De provincie Antwerpen voert een duurzaam aankoopbeleid.

[Link naar doelstelling: 26PV01](#)

B. Stand van zaken en conclusies

De doelstelling "100 % duurzame aankopen" werd door het Management team als volgt hernoemd:

De provincie Antwerpen voert een duurzaam aankoopbeleid. Hierbij streven we tegen 2025 naar volgende subdoelstellingen:

- De gidsen duurzame aankopen worden steeds toegepast.
- Tegen 2025 is een monitoringssysteem in gebruik.
- Tegen 2025 publiceren we 2 nieuwe gidsen.
- In elke gids wordt circulariteit geïntegreerd (indien van toepassing).
- Het ISO 14001-team en DLOG/structureel overleg duurzame aankopen blijven werken aan sensibilisatie.

Voor de entiteiten en diensten blijven dezelfde acties doorlopen.

Binnen onze projectwerking worden door de Europese programma's ook steeds meer eisen gesteld op vlak van duurzame aankopen. Dit draagt bij aan de bewustmaking van de onderzoekers en verscherpt ons aankoopbeleid.

6.4 Biodiversiteit

A. Doelstelling

Provinciaal biodiversiteitsbeleid maximaal inbedden in de eigen werking

[Link naar doelstelling: 26PV05](#)

B. Stand van zaken en conclusies

In 2025 werd er gewerkt aan de nieuwe aanplanting ter hoogte van de toegangspoort en de weg naar de leghennenstal. Er werden enkel inheemse plantensoorten en bomen gebruikt. In totaal is er zo'n 1100 stuks bosgoed aangeplant geweest, 2 hoogstambomen en 30kg bio-divers gazon. Dit alles is goed voor 200lm gemengde heggen en een brede houtkant van 120lm. De aanplanting wordt zoals de vorige jaren, verzorgd door een sociaal economiebedrijf.

6.5 Milieutechnieken op punt stellen

A. Doelstelling

Verduurzaming van onze operationele werking & kennisopbouw voor de sector

[Link naar doelstelling: 26PV02](#)

B. Stand van zaken en conclusies

Binnen onze algemene bedrijfsvoering maar ook in onze projectwerking proberen we steeds innovatieve (stal)technieken te benaderen die een antwoord bieden op milieuaspecten zoals het verminderen van waterverbruik, het circulair gebruik van regenwater en kuiswater, vermindering uitstoot CO₂ en ammoniak, ... Dit is een continu proces binnen ons bedrijf; elk project en elke aankoop voor onze stallen wordt onder de loep genomen om te de meest duurzame oplossing te bieden voor zowel de landbouwsector als het milieu.

6.6 Duurzaamheid en milieu uitdragen/implementeren in de sector

A. Doelstelling

Verhoging van de veerkracht van de pluimveehouderij als een duurzaam en maatschappelijk gedragen voedselproductiesysteem

[Link naar doelstelling: 26PV03](#)

B. Stand van zaken en conclusies

Op het Proefbedrijf proberen we kennisacties in een kwantificeringssysteem te gieten zodat deze meetbaar zijn en er uiteindelijk verbeteringen in de landbouwsector nagestreefd kunnen worden. Daarnaast gaan we ook overgaan tot implementatie en opvolging van nieuwe inzichten naar praktisch inzetbare toepassingen. Dit doen we d.m.v. kennisdeling via nieuwsbrieven, webinars, studiena-middagen,... Maar ook individuele bedrijfsbegeleiding zal in 2025 een centrale rol spelen in de projectwerking.

Daarnaast zal er ook gewerkt worden aan de manier waarop we opleiding en begeleiding van landbouwscholen verzorgen op onze entiteit. Dit gaan we doen d.m.v. interactieve rondleidingen en werkplekuren voor jongeren die hun toekomst in de landbouw zien. Naast informatie over staldiermanagement, technische handelingen en landbouwadministratie, leggen we ook de nadruk op de maatschappelijke evolutie naar duurzaamheid.

In 2024 ging er een organisatiebrede oefening door waarbij de verzelfstandigde entiteiten een businessplan opgesteld hebben richting 2030. In dit businessplan werden ook indicatoren benoemd om de impact van de entiteit op de verschillende doelgroepen te meten. Deze impactindicatoren worden in 2025 uitgewerkt naar een gebruiksvriendelijk en haalbaar instrument voor de entiteit.

7 Milieuprestaties interne milieuzorg

7.1 Overzicht

Milieuaspect: naam indicator	Meetwaarde	Streefwaarde ¹	Referentiejaar ²	Evolutie t.o.v. referentiejaar ³
Klimaat en energie				
Netto broeikasgasuitstoot laatste meting (2022 ⁴)	206,8 ton CO ₂ -eq		2008	- 3,82 %
Aardgasverbruik zonder klimaatcorrectie (totaalverbruik site: voorbouw + stallen)	566.761 kWh	Jaarlijkse vermindering met 3% ⁵	2024	+ 7,51
Aardgasverbruik: totaal CO ₂ bij verbranding (totaal site: voorbouw + stallen)	114 tCO ₂	Jaarlijkse vermindering met 3% ⁶	2024	+ 7,51%
Elektriciteitsverbruik (totaalverbruik site: voorbouw + stallen)	326.177,50 kWh	Jaarlijkse vermindering met 3% ⁶	2023	+ 7,7%
Hernieuwbare energie (PV panelen, zonneboilers)	119.807,98 kWh		2024	+ 33,4%
Aandeel Hernieuwbare energie	36,73 %			
Water				
Drinkwaterverbruik leghennensstal (uitgezonderd conciërgewoning)	2.895 m ³		2023	+ 12,6%
Drinkwaterverbruik vleeskuikenstallen (uitgezonderd conciërgewoning)	2.226 m ³		2024	+ 11,8%
Hemelwaterverbruik	291 m ³		2024	- 8,8 %
Papier				
Papierverbruik intern (printers en copycenter)	24.960 vellen		2024	+ 23,3
Papierverbruik extern (drukkers)	Niet tijdig verwerkt door TGO (DICT)		-	-
Afval				
Totaal Afval volume	x ton niet tijdig verwerkt door TGO (DICT)		20xx	+ of - x %
Aandeel restafval	x %	Bv < x%	20xx	x % te gaan

¹ Indien een provinciaal doel of streefwaarde aanwezig, is dit hier ingevuld. Heeft je entiteit een eigen milieudoel voor een bepaald thema? Vul dan het doelperscentage in (bv 10% in kolom 3) en pas het referentiejaar aan in kolom 4 (bv tov voorgaande jaar).

² Het jaartal in deze kolom kan aangepast worden naar een zelf gekozen referentiejaar (bv voorgaande jaar, of referentiejaar eigen milieudoelstelling).

³ Vergelijk de waarde van dit jaar met de waarde in het referentiejaar en vul het verschil (in percentage) in. Voor afval kan je hiervoor het rapport ‘% verschil met referentiejaar’ gebruiken (zie [Toolbox>Milieuprestaties](#)). Kleur groen of rood (verbetering of verslechtering prestatie).

⁴ Het broeikasgasrapport wordt tweejaarlijks opgemaakt in het voorjaar (nadat alle cijfergegevens volledig zijn. **Het broeikasgasrapport over 2024 is uitgesteld, tot de cijfers in eSight op punt staan.** De provincie is een **klimaatneutrale organisatie**: onze resterende uitstoot wordt gecompenseerd. Op provinciaal niveau wordt naar een vermindering van de uitstoot gestreefd, volgens het klimaatplan 2030.

⁵ Bron: streefdoel vanaf 2023 volgens het Lokaal Energie- en Klimaatpact, overgenomen in provinciaal klimaatplan en Stroomomslag: jaarlijkse 3% energie besparen (afkomstig van eigen gebouwen, technische infrastructuur en eigen vloot), wat neerkomt op een reductie van -29,3% tegen 2030 tov referentiejaar 2019.

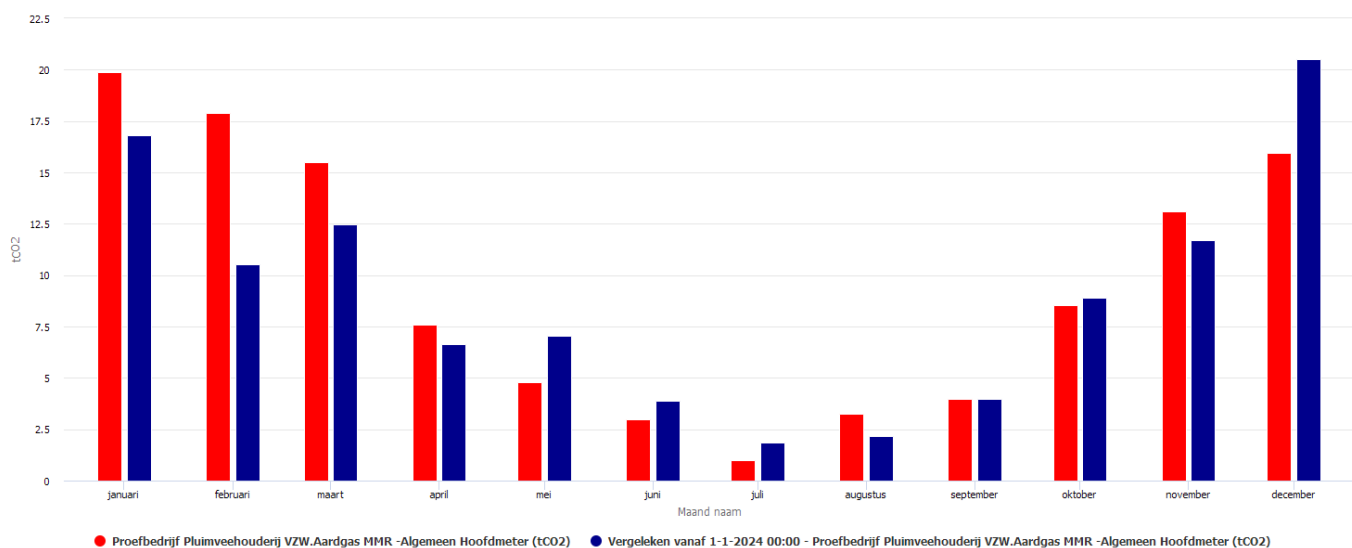
⁶ Idem 6

Eigen werking					
Ammoniakemissies	Houtkrullen naar stropulver (standaard)	50% proeven met stropulver			
N-afvoer kuiswater	Slib van biologie	80% hergebruik van kuiswater			
P2O5 en N-uitscheiding/dier	Mestbankaangifte VLM	Zelfde niveau aanhouden	LEG	2024	2025
			Kg P2O5/dier	0.44	0.37
			Kg N/dier	0.86	0.79
			VLEES	2024	2025
			Kg P2O5/dier	0.13	0.13
			Kg N/dier	0.52	0.53

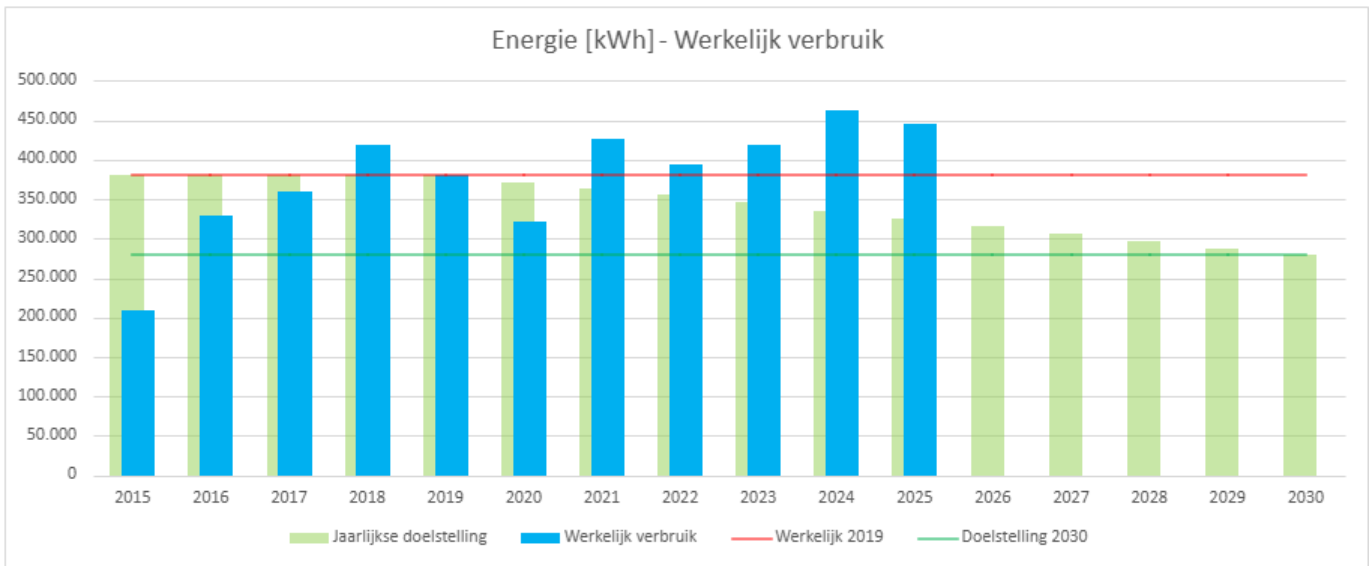
7.2 Gasverbruik

Net zoals in 2024 (blauwe lijn) waren er in 2025 (rode lijn) in totaal 7 vleeskuikenrondes op het Proefbedrijf.

Bij onze leghennen wordt er gebruik gemaakt van een warmtewisselaar en is er bijna geen aardgasverbruik uitgezonderd voor de sanitaire gedeeltes.

Figuur 4 Grafiek totaalverbruik gas site (rood=2025; blauw=2024)

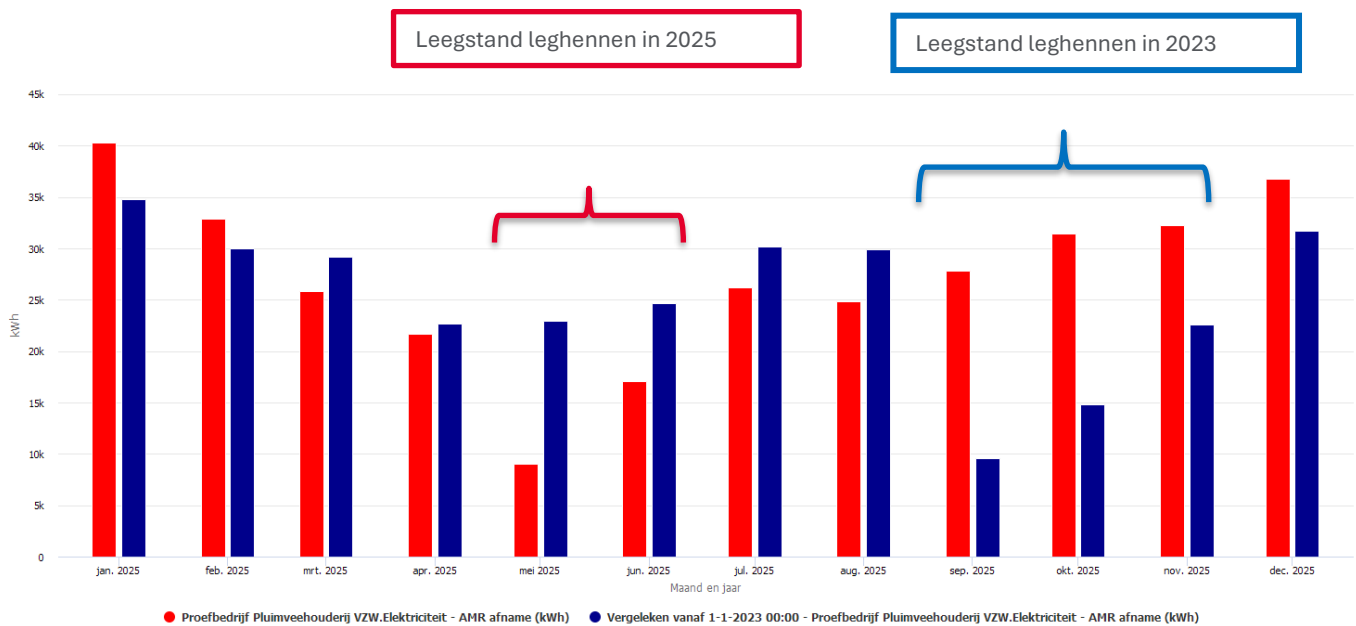
Figuur 5 Kwartaalrapport energie - werkelijk verbruik gas (TI: cijfers laatste trimester ontbreken)

We hebben veel grote verbruikers, waaronder vnl. het verwarmen van onze vleeskuikenstallen. Maar hier kunnen we uiteraard niet minder gaan verbruiken, aangezien we met levende dieren werken.

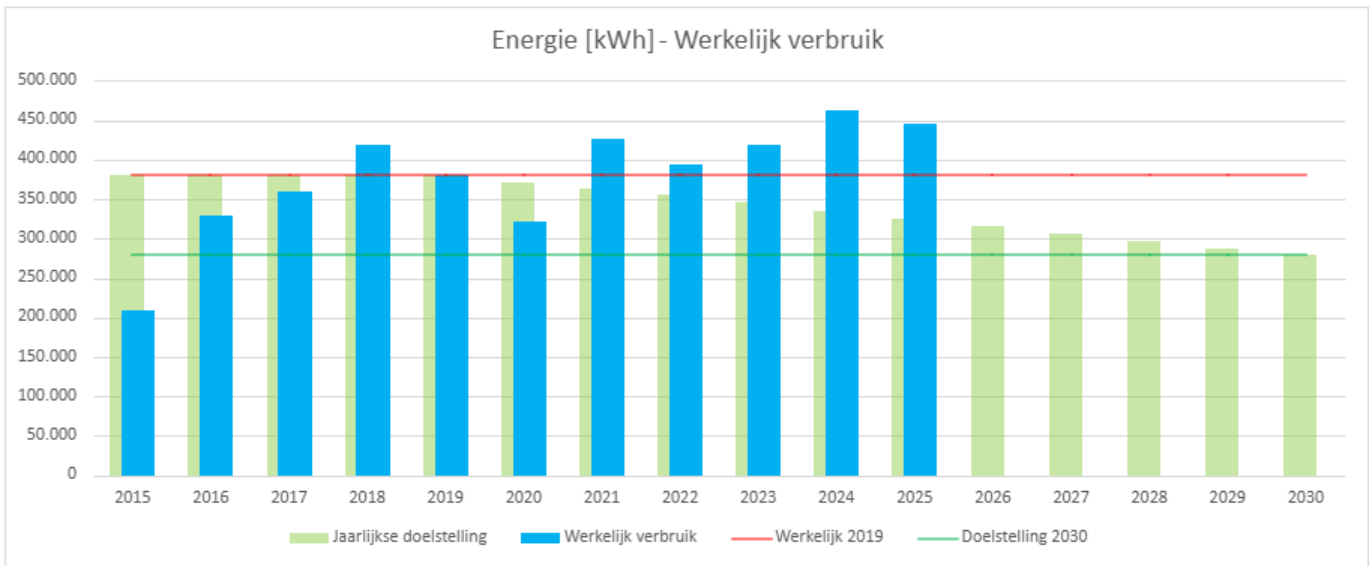
7.3 Elektriciteitsverbruik

Ons elektriciteitsverbruik is sterk afhankelijk van de stallenwerking. In 2025 was er een leegstand bij onze leghennen. Tijdens een dergelijke leegstand moeten de dierafdelingen niet bij verwarmd worden en staat de mestbandbeluchting ook niet continu te draaien (beiden via de warmtewisselaar). Daarom hebben we vorig productiejaar in vergelijking gestoken met productiejaar 2023, waarin ook een leegstand plaatsvond in de leghennenstal.

Echter is dit nog geen ideale vergelijking, daar de leegstand in 2023 over 78 dagen ging en deze in 2025 over slechts 44 dagen.

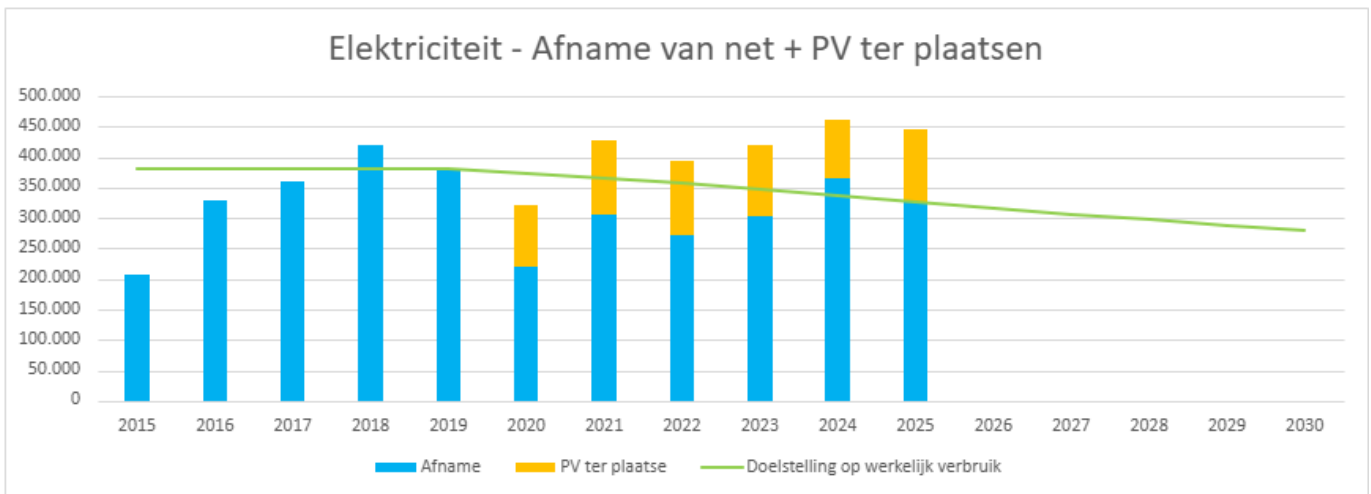

Figuur 5 6 Grafiek totaalverbruik elektriciteit site (rood = 2025 ; blauw = 2023)

Figuur 7 Kwartaalrapport energie - werkelijk verbruik elektriciteit (TI: cijfers laatste trimester ontbreken)

We hebben veel grote verbruikers, waaronder onze ventilatiesystemen bij zowel leghennen als vleeskuikens. Maar hier kunnen we uiteraard niet minder gaan verbruiken, aangezien we met levende dieren werken.

Figuur 8 Kwartaalrapport energie - hernieuwbare energie

Het lichtschema van onze leghennen en vleeskuikens zorgt ervoor dat er relatief weinig opgewekte zonne-energie wordt verbruikt. Voor het welzijn van onze dieren en om aan de wetgeving te voldoen, is het niet mogelijk hier wijzigingen in aan te brengen.

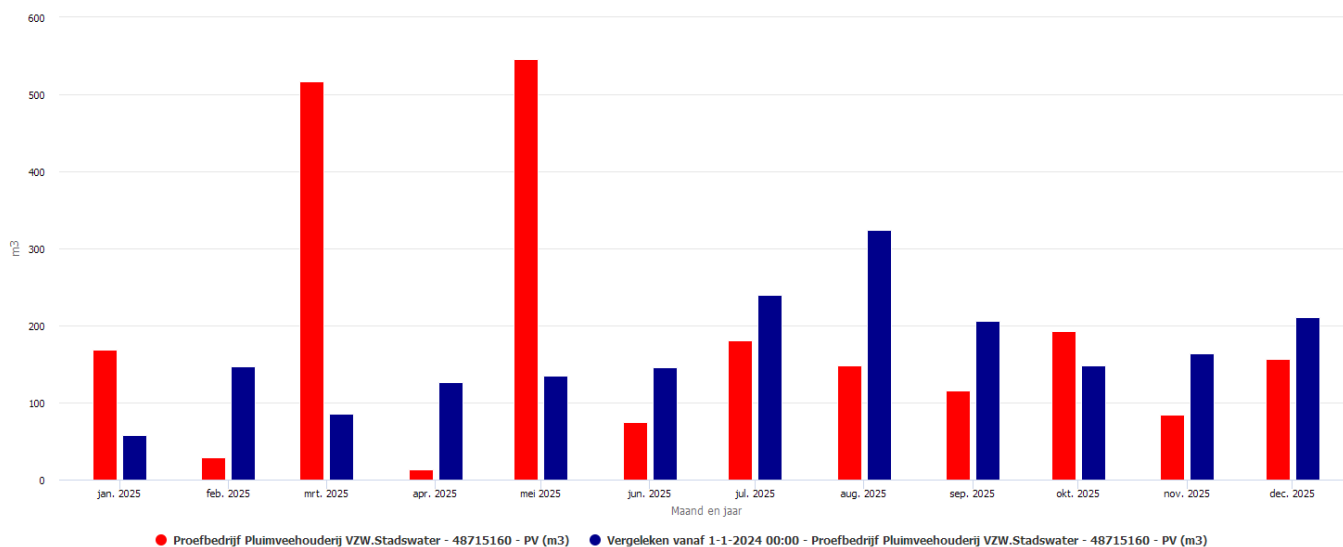
- Leghennen: 3u00 – 18u00 licht in de stal => hennen actief
- Vleeskuikens: afwisselend licht- en donkerperiodes (6u donker – 18u licht)

Enkel het investeren in energieopslag in de vorm van bv. een batterij, lijkt ons momenteel een mogelijke oplossing om de opgewekte energie efficiënt te gaan benutten.

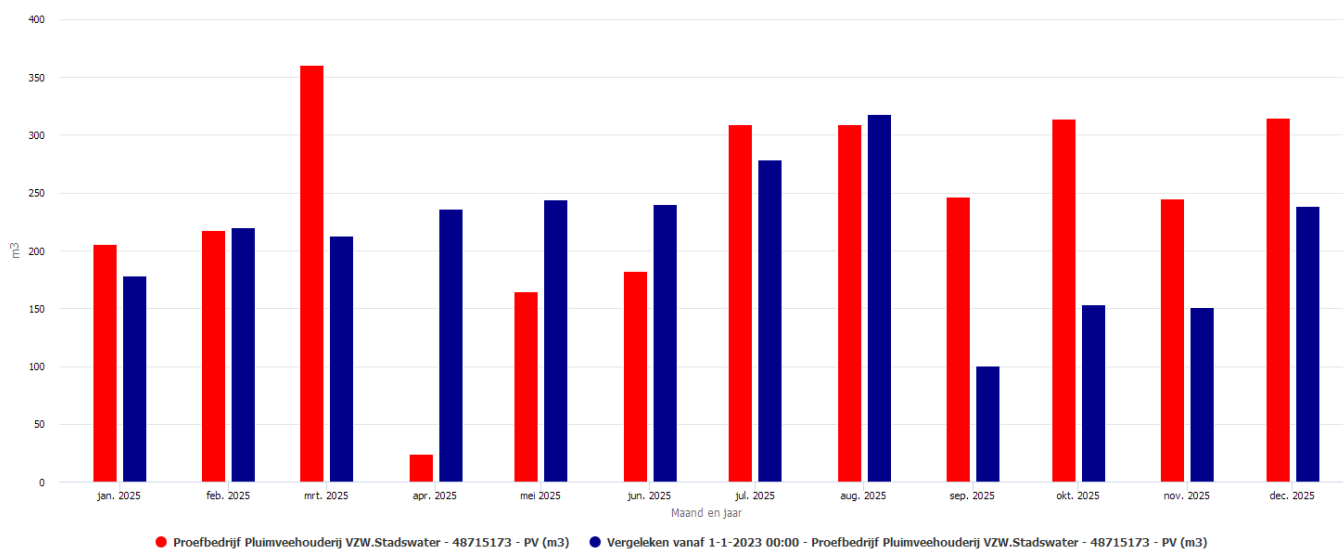
7.4 Waterverbruik

Net zoals ons elektriciteitsverbruik is ook het waterverbruik sterk afhankelijk van de stallenwerking en projectwerking. In het productiejaar 2025 was er een leegstand bij onze leghennen, vandaar dat we de cijfers van het waterverbruik in 2025 bij de leghennen vergelijken met productiejaar 2023, waar ook een leegstand was. Het waterverbruik van onze vleeskuikens kunnen we wel vergelijken met het voorgaande productiejaar, 2024.

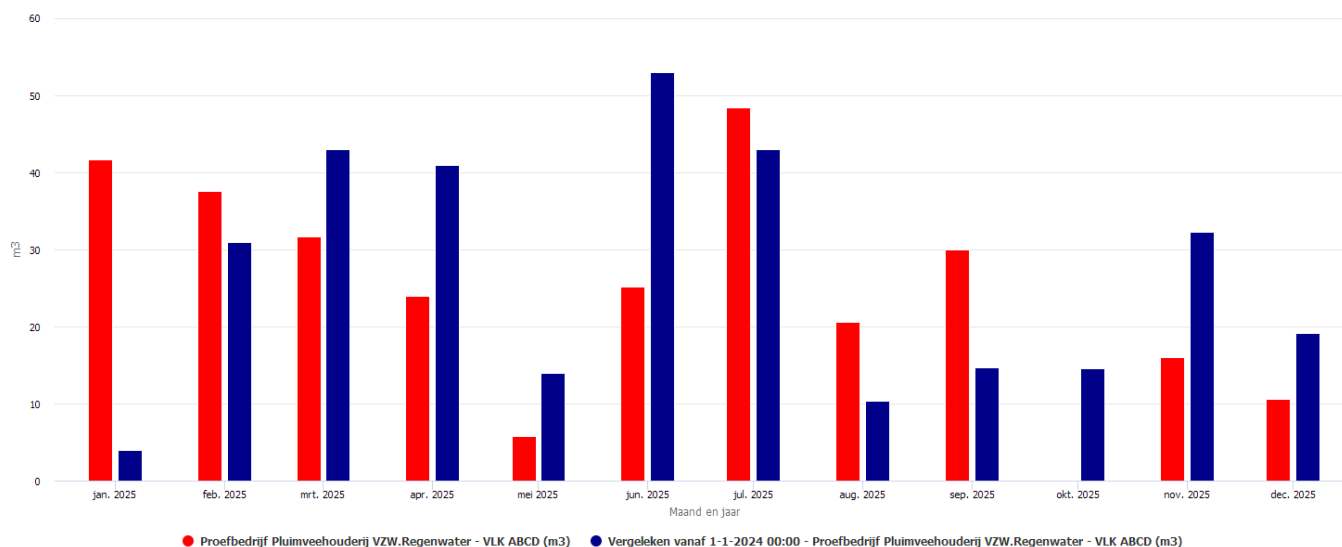
Wat betreft het regenwaterverbruik, zijn we afhankelijk van welke projecten er lopende zijn bij de vleeskuikens. Naargelang de proefopzet, wordt er wel of geen gebruik gemaakt van regenwater als drinkwater voor de vleeskuikens. Er zijn in 2024 extra regenwaterputten voorzien om onze opvangcapaciteit te vergroten zodat we alle 3 vleeskuikenstallen kunnen reinigen met circulair gezuiverd water.

Figuur 9 Verbruik leidingwater vleeskuikens (rood = 2025 ; blauw = 2024)

Figuur 10 Verbruik leidingwater leghennen (rood = 2025 ; blauw = 2023)

Figuur 11 Verbruik regenwater (rood = 2025; blauw = 2024)

8 Milieuaudits en milieurondgangen

In 2025 vond er een interne en externe ISO-audit plaats op het Proefbedrijf Pluimveehouderij. Hierbij een kort overzicht van de resultaten:

8.1 Gecombineerde audit: interne ISO audit - milieurondgang

- Timing: maart 2025
- Link naar auditverslag: [VE_PV_RapportRondgangAudit_2025](#)
- Opvolging: via Ultimo

Resultaten:

Het milieumanagementsysteem binnen het Proefbedrijf Pluimveehouderij wordt op een gestructureerde en grondige manier beheerd. Het Proefbedrijf staat voor grote uitdagingen om aan de nieuwe stikstofwetgeving te voldoen. De wettelijke verplichtingen worden goed opgevolgd. Er is een duidelijke betrokkenheid van de directie en de verschillende verantwoordelijken binnen het bedrijf. De jaarlijkse actualisaties van analyses en rapporten worden correct uitgevoerd, en de opvolging van acties gebeurt nauwkeurig binnen het Ultimo-systeem. De doelstellingen zijn relevant en er wordt zichtbaar geïnvesteerd in duurzame werking, met aandacht voor thema's zoals biodiversiteit, klimaat en emissiereductie. Over het algemeen kan gesteld worden dat de organisatie op een positieve manier blijft evolueren binnen het ISO 14001-kader en dat er sprake is van een continu streven naar verbetering.

8.2 Externe ISO audit

- Timing: mei 2025
- Link naar auditverslag: [VE_ALG_RapportExterneAuditBureauVeritas_2025](#)
- Opvolging: via Ultimo

Resultaten:

Geen non-conformiteiten voor de entiteit uit de externe audit van 2025.

9 Samenvatting werking ISO 14001-systeem

9.1 Overzicht

Systemaspect	OK/NOK of aantal
PLAN – Context en planning	
Milieubeleidsverklaring hangt uit aan ingang	OK
Milieuaspectenanalyse geactualiseerd	OK
Doelstellingen up to date	OK
Omgevingsvergunning (luik milieu) te actualiseren?	NEE
DO - Uitvoering	
Inventaris machines en toestellen geactualiseerd	BOK (lopend 2025-2026)
Inventaris gevaarlijke producten geactualiseerd	OK
Noodoefening uitgevoerd	OK
Opgeloste opmerkingen noodoefening jaar -1	x/x
Aantal (bijna) milieu-incidenten of noodsituaties	0
Contractors geregistreerd en geïnformeerd (via werkinstructie)	OK
Aangifte Afvalwater- en grondwaterheffing (indien waterverbruik > 500 m ³ per jaar is) / Aangifte mestbank	OK
Aantal duurzame evenementen (volgens gids)	BOK (lopend 2025-2026)
Gidsen duurzame aankopen altijd gevolgd	NOK
DO - Gedocumenteerd systeem: werkinstructies milieu ⁷	
Milieuveiligheidsregels voor Contractors actueel	OK
Voorkomen en Sorteren Afval actueel	OK
Wat Doen Bij Brand – Medewerkers & bezoekers actueel	OK
Wat Doen Bij Brand – Evacuatiegids actueel	OK
Wat Doen Bij Brand – Evacuatieverantwoordelijke actueel	OK
DO - Vorming en onthaal	
Aantal nieuwe medewerkers die ISO 14001 onthaal kregen	0/0, OK (update onthaalbrochure 2026)
CHECK - Audits en opvolging	
Wettelijke keuringen eigenaar	%
Wettelijke keuringen gebruiker	%
Non-conformiteiten correct opgevolgd in Ultimo ⁸	OK
Aantal milieuklachten, aanmaningen, PV's ...	0
ACT	
Vorige beoordelingsverslag tijdig afgewerkt (31 mrt 2025)	OK

Bespreking

Volgende documenten worden nog verder uitgewerkt in 2026 door het MAP in samenspraak met het ISO-team en het management:

- Inventaris machines en toestellen geactualiseerd
- Aantal duurzame evenementen (volgens gids)
- Intern noodplan

⁷ De werkinstructies 'Omgaan met gevaarlijke producten' en 'Omgaan met gassen' zijn algemeen geldend voor iedereen met gevaarlijke producten of gassen. Deze werkinstructies worden up to date gehouden door het ISO 14001-team.

⁸ Zijn alle NC's met de 5 Why's-methode geanalyseerd en is actieplan met verantwoordelijken en termijnen vastgelegd? Opmerking: denk ook aan de opname en opvolging van NC's uit noodoefeningen!

10 Conclusies en actiepunten beoordeling

10.1 Conclusies

Het milieumanagementsysteem wordt over het algemeen als doeltreffend beschouwd.

Aangezien we elk jaar aan dezelfde 5 milieudoelstellingen willen werken, nemen we deze in een overzichtelijke tabel over in onze conclusie. Deze vijf hoofddoelstellingen zitten reeds geïntegreerd in lopende projecten.

Nr. doelstelling	Omschrijving doelstelling	Nr. actie	Omschrijving actie
26-PV-01	Duurzaam werken	26PV0101	Opleiding medewerkers
		26PV0102	Verbeteren arbeidsomstandigheden
		26PV0103	Duurzame aankopen
		26PV0104	Leasefietsen, elektrisch rijden
26-PV-02	Milieutechnieken op punt stellen	26PV0201	Hergebruik afvalwater stallen
		26PV0202	Ecologische bestrijding van ongedierte
		26PV0203	Duurzame afkoeling stallen tijdens hitteperiodes
		26PV0204	Hergebruik hemelwater
		26PV0205	Vermindering uitstoot
		26PV0206	CO2 impact, carbon footprint
26-PV-03	Duurzaamheid en milieu uitdragen/implementeren in de sector	26PV0301	Organiseren interactieve schoolbezoeken en gerichte leeromgeving in landbouwgerelateerde richtingen
		26PV0302	Monitoring en kwantificering van onze kennisacties
		26PV0303	Ethische commissie
		26PV0304 (nieuw)	Verhoging aan maatschappelijk draagvlak voor landbouw
26-PV-04	Provinciale doelstellingen: bijdragen aan het klimaatplan 2030	26PV0401	Uitvoeren projecten met een duidelijke impact op duurzaamheid en milieu
		26PV0402	Masterplan: aanpassingen site
		26PV0403	Masterplan: uitvoering
26-PV-05	Provinciale doelstellingen: biodiversiteitsbeleid integreren in de eigen werking	26PV0501	Implementatie van bloemenweide VOLTOOID
		26PV0502	Implementatie van insectenhotel VOLTOOID
		26PV0503	Opmaak Masterplan met oog voor biodiversiteit
		26PV0504	Biologische ongediertebestrijding

Aan bovenstaande acties proberen we in 2026 (verder) te werken om onze milieu-impact te verlagen. Volgende aspecten zullen dit jaar daarom centraal staan:

- Verdere voorbereidingen Masterplan
- Monitoring en kwantificering van onze kennisacties => meetbaar maken en rapporteren van:
  - Aantal individuele trajecten op jaarbasis
  - Aantal bezoeken per doelgroep op jaarbasis
  - Aantal informatievragen die we krijgen op jaarbasis
- Meetbaar maken en rapporteren van :
  - Kennisoverdracht via interne workshops
  - Eigen onderzoek en daar de rapportering van
- Nieuwe projecten uitschrijven en indienen met duidelijke milieu-impact (emissies, duurzame staltechnieken, hergebruik regenwater,...)